

ADOPTIOPERHE MEDIASSA

Kymmenen vinkkiä
yhteistyöhön
median kanssa

ADOPTIO-
PERHEET

Yhdessä adoptiopollulla

Sisällysluettelo

10 vinkkiä yhteistyöhön median kanssa

JOHDANTO	3
1. TUTUSTU JOURNALISTIN OHJEISIIN	4
2. TUTUSTU HAASTATELUPYYNNÖN TEHNEESEEN MEDIAAN	4
3. MIETI, RIITTÄÄKÖ VALMISTAUTUMISAIKASI	5
4. SELVITÄ JUTUN NÄKÖKULMA ETUKÄTEEN	5
6. TEE YKSITYISYYDEN RAJAUS ENNEN HAASTATELUA	6
7. PÄÄTÄ ETUKÄTEEN, KETÄ SAA KUVATA JA MITEN	8
8. GOOGLAA MYÖS ITSESI	8
9. PYYDÄ VALMIS JUTTU TARKISTETTAVAKSI	9
10. KERRO MEDIANÄKYVYYDESTÄSI ADOPTIOPERHEET RY:LLE	10
LÄHTEET	11
ESIMERKKEJÄ LEHTIEN ADOPTIOTA KÄSITTELEVISTÄ OTSIKOISTA	11

Adoptioperheet ry on valtakunnallinen kokemusasiantuntija adoptiopululla odotuksesta aina adoptoidun aikuisuuteen asti.

Adoptioperheet ry tuottaa tietoa, tarjoaa vertaistukea ja tekee vaikuttamistyötä. Olemme kotimaasta ja ulkomailta adoptoineiden, adoptiota harkitsevien, adoptioprosessissa mukana olevien ja adoptoitujen yhdistys, ja pyrimme toiminnallemme tukemaan adoptioprosessin eri vaiheissa olevia perheitä, ottamaan kantaa julkisuudessa käytävään adoptiokeskusteluun ja parantamaan adoptioperheiden yhteiskunnallista asemaa. Valtakunnallisessa yhdistyksessä on yli 3100 aikuisjäsentä.

Sinäkin voit tulla tukemaan toimintaamme, ja auttamaan meitä tarjoamaan tietoa, vertaistukea ja edunvalvontaa adoptioperheiden hyväksi.

Yhdistyksen jäseneksi liittyminen käy helposti nettisivuillamme: www.adoptioperheet.fi

Johdanto

Tavanomaisesta poikkeavat tarinat ovat aina kiinnostaneet mediaa. Niinpä adoptio-odottajan, adoptoidun tai adoptiovanhemman huomioarvo median näkökulmasta on usein perinteistä, biologisesti muodostunutta perhettä ja sen jäseniä korkeampi. Adoptioperheet ry saakin aika-ajoin pyyntöjä medialta haastateltavien etsimiseksi lehtiartikkelia, radio- tai televisio-ohjelmaa varten. Monelle adoptioperheelle haastattelu on ensikosketus yhteistyöhön median kanssa.

Adoption kautta syntyneiden perheiden näkyminen mediassa on tärkeää, sillä yhteiskunnallista vaikutamista tehdään vain asioita esiin tuomalla. Medianäkyvyys saattaa kuitenkin asettaa myös omat haasteensa. Rajauksen teko yksityisyyden ja julkisuuden välillä on usein vaikeaa. Vaikeus korostuu emotionaalisesti haastavissa tilanteissa, kuten esimerkiksi hakumatkaa odottaessa, ensihetkiä erityistarpeisen lapsen kanssa eletessä tai biologisen äidin tapaamisen jälkitunnelmissa. Juuri tällaiset koskettavat aiheet kiehtovat ihmisiä, ja siksi toimittajat etsivät niitä.

Tämä kymmenen vinkin mediaopas on tehty adoptioperheille, jotka harjitsevat haastattelun antamista medialle tai jo valmistautuvat siihen. Oppaan tavoitteena on kuvata lyhyesti median toimintatapoja ja antaa vinkkejä päätöksenteon ja haastatteluun valmistautumisen tueksi. Oppaan loppuun on koottu hyödyllisiä linkkejä sekä esimerkkejä adoptiota käsittelevien lehtiartikkeleiden otsikoista.

1. Tutustu Journalistin ohjeisiin

Media välittää käsiteltäviä todellisuutta. Se ei siis toimi kertomasi viestin välittäjänä, vaan toimittaja muokkaa tarinasi kiinnostavan näköiseksi ja haluttavaksi. Journalistisen työn itsesääntelyä varten on laadittu [Journalistin ohjeet](#), jotka määrittelevät hyvän journalistisen tavan. Ohjeisiin kannattaa tutustua hyvissä ajoin ennen haastattelua.

2. Tutustu haastattelupyynnön tehneeseen mediaan

Jokaisella lehdellä, nettisivustolla ja tv- tai radiokanavalla on oma kohderyhmänsä ja viitekehüksensä. Joissakin lehdissä pureudutaan syvälle yhteiskunnan kysymyksiin, ja toisten perustehtävänä on viihdyttää. Sanomalehtiartikkeleissa on pääasiassa uutisnäkökulma, kun taas naistenlehdet puhuttelevat lukijaansa tunteilla. Niinpä sanomalehti kirjoittaisi adoptoidun nuoren biologisten vanhempien tapamisesta eri näkökulmasta kuin naistenlehti. Kysy aina ensiksi, mistä mediakanavasta on kysymys. Pyydä tarvittaessa pientä harkinta-aikaa haastattelupyyntöön vastaamiseen.

Tutustu kyseisen kanavan nettisivuihin, jotta saat käsityksen sen imagosta, toimitustyylistä ja kohderyhmästä. On hyvä tiedostaa, että lehtiartikkelit julkaistaan usein myös verkossa, ja niiden yhteydessä on vapaa kommentointimahdollisuus. Haastattelusta sovittaessa on hyvä varmistaa, onko artikkeli menossa myös nettiin.

Googlaamalla toimittajan nimen saat edes jonkinlaisen käsityksen hänen työskentelystään. Kannattaa lukea myös kyseisen toimittajan aiemmin kirjoittamia artikkeleita, vaikka ne käsittelevätkin aivan eri aihealueita.

Lehtien kohdalla kirjasto on hyvä paikka taustatiedon hankintaan. Lehden vanhoja numeroita selaillessa on helpompi tehdä päätös siitä, sopiiko perheesi tarina juuri tähän lehteen. Aina voit myös kieltäytyä.

3. Mieti, riittääkö valmistautumisaikasi

Toimittajalla ja haastattelun teolla on usein kiire, mikä johtuu median toimintatavasta. Jos jokin adoption liittyvä uutisaihe on noussut yhtäkkiä julkisuuteen, tarvitsee toimittaja ajankohtaisen jutun nopeasti. Tällöin on syytä miettiä, riittääkö aikasi haastatteluun valmistautumiseen.

Valmistautumisajan tarve korostuu etenkin haastavissa perhetilanteissa, joissa pelkkä arjen pyörittäminen saattaa viedä lähes kaiken vanhempien ajan. On myös harkittava, muodostuuko itse haastattelutilanteesta liian raskas lapselle, etenkin jos lapsen kotiintulosta on kulunut vasta vähän aikaa. Jos kerrot perheonnesta iloisessa hengessä, mutta lapsi reagoi voimakkaasti negatiivisesti tilanteeseen, jää toimittajan ratkaistavaksi kirjoituksen sävy. Toimittaja muodostaa kokonaiskäsityksensä perheestänne kaiken sen pohjalta, mitä hän näkee ja kuulee. Juttu ei siis synny pelkästään siitä, mitä sinä hänelle kerrot.

Heikosti valmistautuneena haastattelua ei kannata antaa etenkään adoption kaltaisista, erittäin henkilökohtaisista asioista. Jos et ole ehtinyt miettiä aihetta rauhassa ja tehdä rajausta lausunnoistasi, voi julkisuuteen päätyä tietoa, jota sinä itse tai lähimmäisesi ette olisi halunneet siellä nähdä.

4. Selvitä jutun näkökulma etukäteen

Journalistin ohjeissa ([Suomen Journalistiliitto 2011](#)) sanotaan seuraavaa:

”Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelua voidaan käyttää useissa eri välineissä. Haastateltavalle pitää aina kertoa, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan taustaineistoksi.”

Asiayhteyden lisäksi kannattaa tiedustella, tuleeko samaan lehteen tai radio-/tv-ohjelmaan muita adoptioaihetta sivuavia kannanottoja. Aina et välttämättä saa siihen kysymykseen vastausta tai ainakaan pääse näkemään toisia aineistoja etukäteen. Kysymys on kuitenkin tärkeä. Joskus on käynyt niinkin, että lehtihaastattelu itsessään oli taidokkaasti ja hienotunteisesti kirjoitettu, mutta lehden pääkirjoitus kyseenalaisti adoption eettisyyden. Näin myös sinänsä hyvin tehtyä haastattelua varjosti ikävä tunnelma.

Joskus toimittaja lähettää pyynnöstä kysymykset tai vähintäänkin haastattelun rungon etukäteen. Usein valmiita kysymyksiä ei kuitenkaan ole, sillä haastattelu toteutetaan keskustelun kautta. Aihepiiri ja näkökulma ovat kuitenkin toimittajalla etukäteen tiedossa. Niitä kannattaa aina tiedustella, sillä se helpottaa sinua taustatiedon hankinnassa ja henkilökohtaisten rajausten tekemisessä. Myös toimittajalle siitä on etua, sillä teeman pohtiminen etukäteen nopeuttaa haastattelua.

5. Päivitä yleinen adoptiotietämyksesi

Sinä olet kokemusasiantuntija oman perheesi tarinassa, mutta yleisten adoptioasioiden päivitys saattaa olla ajankohtaista ennen haastattelua. On hyvä tutustua esimerkiksi palvelunantajien ja Adoptioperheet ry:n nettisivuihin, jotta olet perillä adoptioon liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tällä ehkäistään väärän mielikuvan leviämisen esimerkiksi odotusajoista tai kontakteista. Toimittajan tulee tarkistaa juttunsa faktat, mutta hän arvostaa varmasti myös sinulta saamaansa virheetöntä yleistietoa adoptiosta. Voit aina myös ohjeistaa toimittajaa kääntymään Adoptioperheet ry:n tai muiden adoptiokentän toimijoiden puoleen taustatiedon tarkistamiseksi. Adoptioon liittyvien termien käytössä on syytä olla tarkkana. Myös toimittajan käsitteiden käyttöä saa tarvittaessa oikaista. Esimerkiksi Interpedia on mainittu mediassa joskus adoptioneuvonnan antajana, vaikka tarkoitetaan adoptiopalvelun antajaa. Voit myös itse oma-aloitteisesti kertoa vaikkapa siitä, miltä adoptiovanhemmasta tuntuu kuulla tai lukea ”omista lapsista” biologisia lapsia tarkoitettaessa tai ”oikeasta äidistä” biologisen äidin yhteydessä.

Odotusaika on termi, jonka tulkinta mediassa vaihtelee suuresti. Omasta odotusajasta kerrottaessa onkin aina hyvä tarkentaa, mitä ajanjaksoa tarkalleen ottaen tarkoitat.

6. Tee yksityisyyden rajausta ennen haastattelua

Ammattitaitoinen toimittaja saa haastateltavansa kertomaan enemmän kuin tämä oli etukäteen ajatellut. Haastattelutilanne jännittää usein haastateltavaa, mikä madaltaa kynnystä lähteä huomaamatta mukaan toimittajan haluamaan aihepiiriin. Huolellinen valmistautuminen tuo varmuutta jännittävään tilanteeseen, jolloin rajauksesta kiinni pitäminen on helpompaa. Voit myös ilmoittaa toimittajalle etukäteen, että haluat rajata esimerkiksi lapsesi henkilökohtaisen taustan haastattelun ulkopuolelle. Myös haastattelun aikana voit kieltäytyä vastaamasta joihinkin kysymyksiin esimerkiksi yksityisyyteen vedoten.

Sähköisen median myötä toimittajalle antamasi lausunnot elävät pitkään. Kommenttisi saattavat olla luettavissa internetissä vielä silloin, kun leikki-ikäinen lapsesi on kasvanut jo teini-ikäiseksi. Oman yksityisyytesi suojaaminen valitsemallasi tavalla on tärkeää, mutta sitäkin tarkemmin sinun on mietittävä, mitä kerrot lapsestasi. Hän ei voi valita, mitä tietoja annat hänestä julkisuuteen, mutta hän joutuu kantamaan ratkaisujesi seuraukset. Rajauksen tekovaiheessa on hyvä pitää jatkuvasti mielessä, että lapsesi ja hänen kaverinsa saattavat lukea haastattelusi internetistä monen vuoden kuluttua.

Lastensuojelun keskusliitto ry, Aikakauslehtien Liitto ry, Suomen Journalistiliitto ry, Sosiaalitoimittajat ry, Pelastakaa Lapset ry, Helsingin kaupungin päivähoidon vastuualue sekä oikeustieteen tohtori Sami Mahkonen ovat työryhmänä laatineet [oppaan lasten haastatteliijoille ja kuvaajille](#). Tähän oppaaseen kannattaa myös adoptiovanhempien tutustua, jos lapset tulevat haastatteluun mukaan.

7. Päätä etukäteen, ketä saa kuvata ja miten

Kuvat ovat tärkeä osa lehtiartikkelia, ja niiden merkitys on suuri myös sähköisissä julkaisuissa. Ne luovat tunnelmaa ja herättävät lukijoiden mielenkiintoa. Artikkelin sisältö ratkaisee pitkälti sen, kannattaako toimittajan antaa kuvata lastasi tunnistettavasti. Jos esimerkiksi kerrot lapsellasi olevan jokin sellainen sairaus, joka saattaa herättää lasta kohtaan ennakkoluuloja, ei lapsen tunnistettava kuvaaminen tai lapsen nimen julkaiseminen ole tarkoituksenmukaista. Myös tv-ohjelmaan tarvittavaa liikkuvaa kuvaa voi pyytää otettavaksi siten, ettei lapsi ole tunnistettavissa. Esimerkiksi lastensuojeluun liittyvissä ajankohtaisohjelmissa lapsi kuvataan taakpäin tai vaikkapa hiekkalaatikolla lippalakin suojassa leikkimässä. Voit pyytää samanlaista kuvaustapaa myös oman lapsesi kohdalla, jos katsot sen aiheelliseksi.

Jos et halua tulla kuvatuksi lainkaan, kerro se jo haastattelusta sovittaessa. Näin toimien tieto ei tule yllätyksenä toimittajalle haastattelun yhteydessä, vaan hän voi niin halutessaan vaihtaa haastateltavaa.

8. Googlaa myös itsesi

Toimittaja voi käyttää taustatietona muualla aiemmin julkaistua aineistoa sinusta tai perheestäsi. **Google** on tiedonhankinnassa tärkeä työväline. Niinpä ajoittain kannattaa googlata myös itsensä, jotta tietää, mitä tietoa on saatavilla.

Joskus löydöt voivat olla itsellekin yllätyksiä. Tarkemmalla, alueellisesti kohdistetulla haulla perheestäsi saattaa löytyä esimerkiksi adoptio-oikeudenkäyntiin liittyvää tietoa, mikäli lapsesi synnyinmaan oikeuslaitos julkaisee oikeuskäsittelyt internetsivuillaan.

9. Pyydä valmis juttu tarkistettavaksi

Sinulla on oikeus pyytää valmis juttu tarkistettavaksi ennen sen julkaisua. Tästä ja siihen liittyvästä aika-
taulusta on syytä sopia jo haastattelun yhteydessä. Tarkistaminen tarkoittaa sitä, että sinulla on oikeus
korjata omien lausumiesi asiavirheet ja selvät väärinkäsitykset. Sen sijaan toimittajalla ei ole velvolli-
suutta muokata tekstiä, jos mielipiteesi jostain asiasta on muuttunut haastattelun antamisen jälkeen. Et
myöskään pysty vaikuttamaan kirjoituksen sävyyn.

Radio- ja tv-ohjelmissa vaikutusmahdollisuutesi lopulliseen tuotokseen on painettua mediaa pienem-
pi. Toimittaja käyttää pitkästä keskustelusta vain pienen osan, joskus vain yhden irrallisen repliikin, ja
haastattelun lopputuloksen näet tai kuulet samaan aikaan suuren yleisön kanssa.

Jos et ole päässyt tarkistamaan omia lausumiasi, ja olennainen virhe pääsee lopulliseen aineistoon, on
toimituksella velvollisuus korjata se. Monissa sanomalehdissä on korjauksia varten Oikaisut -palsta. Esi-
merkiksi Helsingin Sanomien oikaisupalstalla kirjoitettiin 10.5.2011 seuraavasti:

*”Mielipidesivulla C 6 maanantaina 9. toukokuuta julkaistun ”Helsinkiiläisille
lapsille riittää neuropsykologista hoitoa” -kirjoituksen otsikko antoi virheellisesti
ymmärtää, että kirjoittajien mielestä hoitoa on Helsingissä saatavilla riittävästi.
Otsikko oli toimituksen laatima. Kirjoittajien mielestä neuropsykologeja tarvitaan
lisää koko maahan.”*

10. Kerro medianäkyvyydestäsi Adoptioperheet ry:lle

Toivomme, että kerrot meille medianäkyvyydestäsi, sillä keräämme adoptioaiheisia lehti- ja internetartikkeleita. Otamme myös mielellämme vastaan kokemuksellisia vinkkejä haastatteluihin liittyen. Jos siis haluat auttaa seuraavia haastateltavia, voit lähettää viestin kokemuksistasi osoitteeseen toimisto@adoptioperheet.fi.

Adoptioperheiden ja aikuisten adoptoitujen näkyminen mediassa - myös muissa kuin adoptioon liittyvissä yhteyksissä - on yhteiskunnallisesti tärkeää. Aikaansa seuraavat toimittajat tuovat työllään esiin myös perinteisestä perhemallista poikkeavia perheitä. Lähtiessäsi yhteistyöhön median kanssa välität kokemustietoa adoptiosta myös niille, joille aihe on ennalta tuntematon. Oikeilla, eettisillä pelisäännöillä tuotettu medianäkyvyys on kaikkien osapuolten etu.

Lopuksi on syytä todeta, että haastatteluun ei kannata suhtautua liian epäilevästi. Useimmat toimittajat tekevät työtään eettisesti ja ammattitaitoisesti, perheesi yksityisyyttä kunnioittaen. Mahdolliset epäselvyydet on helppo hoitaa puhumalla. Haastattelijasi saattaa olla perheenäiti tai -isä, tai ehkä jopa adoptoitu itsekkin, joten todennäköisesti teillä on enemmän yhdistäviä kuin erottavia tekijöitä.

TOIVOTAMME SINULLE JA PERHEELLESI ONNISTUNUTTA YHTEISTYÖTÄ MEDIAN KANSSA!

Helsingissä syyskuussa 2014

Adoptioperheet ry

TEKSTIT: Päivi Suutari

ULKOASU: Lotta Ventelä

KUVAT: iStock (s.7), Morguefile.com (s.1, 4,5,8), Pixabay.com (s. 9), Shutterstock (s. 3)

LÄHTEET

Hurmeranta, M. & Pietilä, A-P. 2008. Hallitse mediapeli (muuten media hallitsee sinua). Helsinki: Infor Oy.

Journalistin ohjeet 2011. Saatavissa <http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohjeet/>

Rentola, M. 2010. Vaikuta mediassa. Kirjoittamisen keinot tutuiksi. Helsinki: Kansanvalistusseura. Hyödyllisiä linkkejä

Adoptiokuraattori http://www.yhteisetlapsemme.fi/kv_adoptio_kuraattori.html

Adoptioperheet ry www.adoptioperheet.fi

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/perheoikeudelliset-asiat/adoptio/>

Interpedia ry www.interpedia.fi/adoptio

Keränen, T. & Säteri, R. 2008. Opas haastateltavalle: Miten mediakentällä pelataan? Helsinki: TiedoteDeski Finland Oy.

Opas lasten haastatteliijoille ja kuvaajille http://www.lskl.fi/files/608/Opas_lasten_haastatteliijoille_ja_kuvaajille.pdf

Pelastakaa Lapset ry <http://www.pelastakaaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/>

Sosiaali- ja terveysministeriön alainen adoptiolautakunta <http://www.valvira.fi/luvat/adoptio/adoptiolautakunta>

ESIMERKKEJÄ LEHTIEN ADOPTIOTA KÄSITTELEVISTÄ OTSIKOISTA

- Ruuan tuoksu vei Intiaan (Uutisvuoksi 3.8.2014)
- Avoin adoptio on meille suuri lahja (Anna 3.4.2014)
- Avoimesti adoptioperheen kanssa (Suomen Lastenhoitoalan Liitto 5/2013)
- Normin tuolla puolen (Raiku 1/2014)
- Meistä tulee perhe (HS 4.4.2013)
- Viisi vuotta raskaana (Kotivinkki 21.11.2012)
- Lapsen etu tulee ensin (Kirkko ja kaupunki 3.10.2012)

- Pieni mysteeri Intiasta (Kotiliesi 21.9.2010)
- Yksin maailmalle, tytön kanssa takaisin (Kodin Kuvalehti 9/2010)
- Tämä äiti ei koskaan jätä (Vauva 9/2010)
- Vuodet välissämme (Meidän Perhe 5/2010)
- Maailman isoin asia (Kaksplus 4/2010)
- Olen Leonoorasta maailman onnellisin (Eeva 12/2009)
- Olisi musertavaa joutua luopumaan lapsestaan (Ilona 29/2009)
- Yksin äidiksi (Meidän Perhe 6/2009)
- Äidiksi vaikeimman kautta (Kodin Kuvalehti 3/2009)
- Äitiys on minun maratonini (Me Naiset 51-52/2008)
- Kaukaa kotiin (Meidän Perhe 10/2008)
- Yhtäkkiä meitä olikin viisi (Ilona 44/2007)
- Anna minun olla äitisi (Vauva 10/2007)
- Ainon äitee on nyt Härmän oma ministeri (Anna 19/2007)
- Viktoria turvaan Venäjältä (IS Plussa 25.11.2006)
- Kolumbialaisista sisaruksista kasvaa porii puhuvii latinoit (Anna 45/2006)
- Minusta tuli mummi Kiinassa (ET 18/2006)
- Adoptioäidin unelma toteutui (Kaksplus 9/2006)
- Leijonaemojen sukua (Kaksplus 7-8/2006)
- Sydämessä odotetut lapset (Vauva 6-7/2006)
- Adoptiolapsi ja kiintymisen kipu (Meidän Perhe 5/2006)
- Lapsettomuuden kohtalon voi muuttaa (Me Naiset 9/2006)
- Mistä tulen, kuka olen? (Eeva 2/2006)
- Adoptoitu hyvään kotiin (Kotiliesi 3/2006)
- Maailmalta kotiin (Kodin Kuvalehti 22/2005)
- Adoptio toi onnen (IS Plussa 7.5.2005)
- Adoptioäidin toiveikas odotus (Anna 17/2004)
- Paluu Intian syliin (Meidän Perhe 5/2004)
- Tämä pieni tyttö oli meille tarkoitettu (Eeva 8/2002)